

Małgorzata Sadkowska-Todys, Elżbieta Gołąb

WŁOŚNICA W 2004 ROKU

Słowa kluczowe: włośnica, epidemiologia, Polska, rok 2004

Key words: human trichinellosis, epidemiology, Poland, 2004

Analizę epidemiologiczną występowania włośnicy w Polsce w 2004 roku przeprowadzono na podstawie danych z: biuletynów rocznych „Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce”, informacji z formularzy o indywidualnych zachorowaniach i z formularzy dochodzeń epidemiologicznych w ogniskach włośnicy, nadesłanych przez Wojewódzkie Stacje Sanitarne-Epidemiologiczne.

W Polsce w 2004 roku zarejestrowano łącznie 163 przypadki włośnicy w 7 województwach (tab. I). Wystąpiło 6 ognisk, w których zachorowało 155 osób, zarejestrowano też 8 pojedynczych zachorowań.

W 2004 roku odnotowano dwa duże ogniska liczące ponad 50 chorych. Pierwsze z nich wystąpiło w styczniu na obszarze dwóch województw – pomorskiego (20 osób) i kujawsko-pomorskiego (45 osób). Ustalono, że zachorowało 65 spośród 137 osób narażonych. Hospitalizowano 56 osób, co stanowi 86% wszystkich chorych w ognisku. Źródłem zarażenia w ognisku była kielbasa przygotowana z mięsa dzika i wieprzowiny. Mięso użyte do produkcji kielbasy pochodziło z terenów województwa pomorskiego. Drugie z ognisk wystąpiło w lipcu, głównie na terenie województwa wielkopolskiego. Narażo-

Table I. Włośnica ludzi w Polsce w 2004 roku wg województw i kwartału Rejestracja zachorowań w formularzu Mz-56

Table I. Human trichinellosis in Poland in 2004 by province and quarter

Województwo	Liczba zachorowań w kwartale				Razem	Zapadalność na 100 tys.
	I	II	III	IV		
dolnośląskie		-	1	-	1	0,03
kujawsko-pomorskie	49	1	2	-	52	2,52
małopolskie	-	-	1	-	1	0,03
mazowieckie	1	7	-	-	8	0,16
pomorskie	20	-	1	-	21	0,96
warmińsko-mazurskie	1	-	-	-	1	0,07
wielkopolskie	-	25	54	-	79	2,35
POLSKA	71	33	59	0	163	0,43

nych zostało 100 osób, a zachorowało łącznie 52, z tego 1 osoba na terenie województwa dolnośląskiego. Źródłem zarażenia było mięso i przetwory z dzika. Produkty mięsne z obu tych ognisk, zebrane podczas dochodzeń epidemiologicznych, zostały przebadane w Zakładzie Parazytologii PZH. Gatunek wyizolowanych larw włośnia został określony metodą PCR. W obu przypadkach były to larwy *Trichinella spiralis*.

Wystąpienie powyżej opisanych dużych ognisk spowodowało, że liczba przypadków włośnicy zarejestrowanych w roku 2004 prawie czterokrotnie przewyższała liczby zachorowań notowane w ostatnich trzech latach (2003 r. – 40, 2002 r. – 42, 2001 r. – 52, 2000 r. – 36). Była ona jednak znacząco niższa od liczby przypadków zarejestrowanych w 1999 roku, kiedy to zachorowały 263 osoby, spośród których 176 w jednym ognisku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

W 2004 roku nie odnotowano zgonów ludzi na włośnicę. Wśród zachorowań przeważały przypadki o przebiegu lekkim i średnio-ciężkim (tab. II).

U chorych rozpoznawano włośnicę na podstawie objawów klinicznych oraz badań diagnostycznych, które obejmowały: morfologię krwi chorego i/lub badania serologiczne na obecność przeciwciał przeciwko *Trichinella*. Dochodzeniom epidemiologicznym w ogniskach towarzyszyło badanie pobranych próbek mięsa i produktów mięsnych na obecność włośni, które wykonano w 4 z 6 odnotowanych ognisk, stosując metodę wytra-

Tab e l a II. Włośnica ludzi w Polsce w 2004 roku. Dane o chorych

Table II. Human trichinellosis in Poland in 2004. Number of cases by sex, age, urban/rural distribution, and course of disease

Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci do 14 lat	Miasto	Wieś	Liczba hospitalizowanych	Przebieg kliniczny
dolnośląskie	1	-	-	1	-	1	średni
kujawsko-pomorskie	26	26	3	44	8	43	lekki, średni, średnio-ciężki, ciężki
małopolskie	1	-	-	-	1	1	średni
mazowieckie	3	5	-	3	5	7	średni
pomorskie	13	8	4	15	6	20	lekki, średni, średnio-ciężki, ciężki
warmińsko-mazurskie	1	-	1	1	-	1	średnio-ciężki
wielkopolskie	24	55	2	56	23	59	lekki, średni, średnio-ciężki, ciężki
RAZEM	69	94	10	120	43	132	

Tabela III. Włośnica ludzi w Polsce w 2004 roku. Źródła zarażenia
 Table III. Human trichinellosis in Poland in 2004. Kind of infected meat product

Województwo	Kwartał, w którym wystąpiło zarażenie	Liczba				Zwierzę, którego mięso było źródłem zakażenia	Metoda badania poubojowego tuszy w kierunku włośni	Rodzaj wyrobu, który był przyczyną zakażenia	Miejsce wprowadzenia wyrobu do obrotu
		ognisk* w woj. wielkopolskim	pojedynczych zarażonych chorowców	marażonych osób	chorych osób				
I	2	3	4	5	6	7	8	9	10
śląskie	III	przy padek związany z ogniskiem w woj. wielkopolskim	-	-	1	dzik	nie badana	kielbasa	wyrób własny
kujawsko-pomorskie	IV - 2003	-	1	-	-	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	I	1	-	-	3	dzik	brak danych	mięso (szynka)	handel obwoźny
	I	-	2	-	-	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
małopolskie	I	przy padki związane z ogniskiem w woj. pomorskim	-	110	45	jak w woj. pomorskim	jak w woj. pomorskim	jak w woj. pomorskim	jak w woj. pomorskim
	II	-	1	-	-	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
	II	-	1	-	-	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

cd. tab. III

	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I mazowieckie	I	-	1	-	-	dzik	nie badana	mięso surowe	wyrób własny
	II	1	-	60	7	dzik	trichinoskopia ujemna	mięso (szynka), kielbasa	wyrób własny
pomorskie	I	1		27	20	dzik/świnia	nie badana	kielbasa	wyrób własny
	III	-	1			dzik	trichinoskopia ujemna	mięso	wyrób własny
warmińsko-mazurskie	IV – 2003	-	1	-	-	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
wielkopolskie	I, II	1	-	40	25	dzik	nie badane	mięso (szynka), kielbasa	wyrób własny
	II, III	1	-	100	51			mięso surowe, kielbasa	wyrób własny
	III	1	-	3	3			kielbasa	wyrób własny
Razem		6	8	340	155				sklep

* od dwóch zachorowań

wiania. Niestety, polskie prawo dopuszcza poubojowe badanie tusz dzików, mniej czuła niż wytrawianie metodą trychinoskopii co powoduje, że czasami do spożycia przeznaczane jest mięso pochodzące od zwierząt, u których inwazja larw *Trichinella* nie była intensywna. Stosowanie trychinoskopii stwarza też zagrożenie przeoczenia w badaniu, spotykanego u europejskich zwierząt leśnych, gatunku *T. pseudospiralis*, którego larwy nie otorbiają się w tkance mięśniowej żywiciela.

W Polsce dotychczas nie wykryto *T. pseudospiralis*, ale u lisów, jenotów i dzików stwierdzono oprócz zarażeń larwami *Trichinella spiralis*, także inwazje wywołane przez gatunek *Trichinella britovi*. Fakt stwierdzenia na terenie kraju dwóch różnych gatunków włośni u zwierząt, stanowiących leśny rezerwar włośnicy, wykazał konieczność określania gatunku larw, które powodują zachorowania ludzi. Wymóg określania gatunku *Trichinella* dotyczy zwłaszcza ognisk włośnicy, w których najczęściej dostępne są próbki produktów stanowiących źródło zarażenia. Jeżeli gatunku włośni nie określono, zachorowania są obecnie klasyfikowane i zgłaszane jako wywołane przez *Trichinella* spp. Rozróżnienie gatunków *Trichinella* możliwe jest tylko przy zastosowaniu metod biochemicznych lub molekularnych. W 2004 r. gatunek włośni określono w 3 ogniskach (w przypadku 2 ognisk badanie wykonano w PZH, w 1 na Akademii Medycznej w Poznaniu). We wszystkich przypadkach stwierdzono, że czynnikiem etiologicznym choroby były larwy *Trichinella spiralis*.

Głównym źródłem zarażenia w roku 2004, podobnie jak w latach poprzednich, było mięso dzika. W 6 przypadkach zachorowań pojedynczych nie ustalono źródła zarażenia, w dwóch przypadkach stwierdzono, że mogło nim być mięso dzika. Szczegółowe dane o źródłach zarażenia w 2004 roku zawiera tabela III.

M Sadkowska-Todys, E Gołąb

TRICHINELLOSIS IN POLAND IN 2004

SUMMARY

The total number of 163 cases of human trichinellosis was reported in Poland in 2004. Out of 163 cases 155 were notified from 6 outbreaks. In two outbreaks more than 50 persons were ill. Boar meat was the source of infections in 5 of the outbreaks.

The presence of *Trichinella* endemic areas in the north, central and east parts of the country still determines the necessity of careful meat surveillance on *Trichinella* spp.

Adres autora:

Małgorzata Sadkowska-Todys
Zakład Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny
ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa